

ρέουν από τη σχέση που υφίσταται μεταξύ ενός σωματείου και των μελών του, ανήκουν στις «διαφορές εκ συμβάσεως» υπό την έννοια του άρθρου 5, περίπτωση 1, της συμβάσεως είτε οι εν

λόγω υποχρεώσεις απορρέουν αλευθείας από την προσχώρηση είτε προκύπτουν συγχρόνως από την προσχώρηση και από μία ή περισσότερες αποφάσεις των οργάνων του σωματείου.

Στην υπόθεση 34/82,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Hoge Raad der Nederlanden προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 3 του πρωτοκόλλου της 3ης Ιουνίου 1971, για την ερμηνεία από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση των αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο αναιρέσεως που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

MARTIN PETERS BAUNTERNEHMUNG GMBH, γερμανικής εταιρείας περιορισμένης ευθύνης γερμανικού δικαίου που εδρεύει στο Άαχεν της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας,

και

ZUID NEDERLANDSE AANNEMERS VERENIGING, ενώσεως προσώπων ολλανδικού δικαίου, που έχει αποκτήσει νομική προσωπικότητα, την καταστατική της έδρα στο Maastricht και την έδρα της διοικήσεώς της στο Heeze, επαρχία Noord Brabant, Κάτω Χώρες,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του άρθρου 5, περίπτωση 1, της εν λόγω συμβάσεως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

συγκείμενο από τους J. Mertens de Wilmars, πρόεδρο, A. O'Keefe και U. Everling, προέδρους τμήματος, G. Bosco, T. Koopmans, K. Bahlmann και Y. Galmot, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: G. F. Mancini
γραμματέας: P. Heim

εκδίδει την ακόλουθη

ΑΠΟΦΑΣΗ

Περιστατικά

Τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως, η εξέλιξη της διαδικασίας, καθώς και οι παρατηρήσεις που κατατέθηκαν δυνάμει του άρθρου 20 του Πρωτοκόλλου περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων συνοψίζονται ως εξής:

I — Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία

A — Η διαφορά στην κύρια δίκη

α) Τα πραγματικά περιστατικά

Με δικόγραφο της 12ης Μαΐου 1978, το Zuid Nederlandse Aannemers Vereniging (σωματείο επιχειρηματιών της νότιας Ολλανδίας), αποκαλούμενο από τώρα και στο εξής «ZNAV», αναιρεσίβλητο, ενήγαγε την οικοδομική εταιρεία Martin Peters Bauunternehmung GmbH, αποκαλούμενη από τώρα και στο εξής «Peters», αναιρεσίβουσα, ενώπιον του Arrondissementsrechtbank 's-Hertogenbosch, ζητώντας να του επιδικαστεί ποσό 112 725 φιορινίων, πέρα από τους νόμιμους τόκους και έξοδα, δυνάμει μιας δεσμευτικής αποφάσεως του ZNAV που είχε ληφθεί κατ' εφαρμογή του άρθρου 16 του καταστατικού του σωματείου αυτού, του οποίου η εταιρεία Peters είναι μέλος.

Το ZNAV, ένωση προσώπων που έχει συσταθεί κατά το ολλανδικό δίκαιο, έχει νομική προσωπικότητα και αποτελείται από τις οικοδομικές επιχειρήσεις που ασκούν τις δραστηριότητές τους στις επαρχίες Limburg, Noord Brabant, Zeeland και μέρος της επαρχίας Gelderland. Σύμφωνα με το παραλέμπον δικαστήριο σκοπός αυτού του σωματείου είναι «η προώθηση των

οικονομικών, νομικών και λοιπών συμφερόντων των μελών του ... στο μέτρο που τα συμφέροντα αυτά αφορούν, συνδέονται ή υπό ευρύτατη έννοια έχουν σχέση με τη ρύθμιση των τιμών στο πλαίσιο του συστήματος αναθέσεως δημόσιων συμβάσεων και με τις συνέπειές της για τους επιχειρηματίες».

Δυνάμει του άρθρου 36 του καταστατικού του, το ZNAV μπορεί να λάβει αποφάσεις δεσμευτικές για τα μέλη του που έχουν κατατεθεί στο υπουργείο οικονομικών των Κάτω Χωρών σύμφωνα με τον ολλανδικό νόμο περί οικονομικού ανταγωνισμού (Wet Economische Mededinging). Στις αποφάσεις αυτές περιλαμβάνεται ο «Οδηγός για τις προσφορές τιμών σε διαδικασίες απευθείας αναθέσεως έργων ανεγέρσεως οικοδομών και κοινής ωφελείας», ο οποίος περιέχει ομοιόμορφη ρύθμιση τιμών και επιβάλλει, στα μέλη του ZNAV που υποβάλλουν προσφορές για την εκτέλεση οποιουδήποτε έργου μέσα στη ζώνη δραστηριότητας του σωματείου, σειρά κοινών κανόνων ως προς την αποδοχή, από ένα μέλος του, αναθέσεως έργων και ως προς τις σχέσεις μεταξύ του υπερθεματιστή και του σωματείου.

Έτσι, σύμφωνα με τις διατάξεις του «οδηγού» αυτού, κάθε μέλος του σωματείου που προτίθεται να υποβάλει προσφορά για ένα έργο πρέπει να ενημερώνει σχετικά το ZNAV (άρθρο 3 του «οδηγού»), το οποίο, σε περίπτωση που περισσότερα μέλη του έχουν την πρόθεση να υποβάλουν προσφορές για το ίδιο έργο, συγκαλεί τα ενδιαφερόμενα μέλη με πρόεδρο ένα από τα μέλη της διοικήσεώς του (άρθρο 4 του «οδηγού»). Κατά τη συνέλευση αυτή, τα μέλη του ZNAV μπορούν να συμφωνήσουν ότι στις προσφορές των τιμών τους θα περιλάβουν «αποζημιώσεις και εισφορές» που προορίζονται να καλύψουν είτε «έξοδα

και απασχόληση των μελών που συνδέονται με τις προσφορές των τιμών τους» (άρθρο 11 του «οδηγού») είτε «εισφορά υπέρ του ZNAV προς κάλυψη των εξόδων του γραφείου του» (άρθρο 12 του «οδηγού») είτε «εισφορά υπέρ μιας οργανώσεως εργοληπτών» (επίσης άρθρο 12).

Τα μέλη του ZNAV υποχρεούνται να παρίστανται στη συνέλευση αυτή είτε αυτοπροσώπως είτε με αντιπρόσωπο. Το μέλος του ZNAV που θα εκτελέσει τελικά το έργο οφείλει στο σωματείο τις αποζημιώσεις που αποφασίστηκαν στη συνέλευση και είναι υποχρεωμένο να τις καταβάλει σ' αυτό μέσα στις προθεσμίες που τάσσει ο «οδηγός», δηλαδή, καταρχήν, αμέσως μόλις το μέλος αρχίσει την εκτέλεση του έργου. Η υποχρέωση αυτή δαρύνει τον υπερψηματοπιστή, μέλος του ZNAV, είτε αυτός παρέστη στη συνέλευση είτε όχι (άρθρο 17 του «οδηγού»).

Στην προκειμένη περίπτωση, η εταιρεία Peters, μέλος του ZNAV, υπέβαλε προσφορά και πέτυχε να της κατακυρωθεί ένα έργο που δρισκόταν στο Kerkrade, δηλαδή μέσα στη ζώνη δραστηριότητας του σωματείου. Κατ' εφαρμογή των διατάξεων του «οδηγού», το ZNAV συγκάλωσε συνέλευση στις 3 Μαΐου 1977, κατά την οποία τα μέλη του καθόρισαν «αποζημιώσεις και εισφορές» κατά την έννοια του «οδηγού».

Η Peters, αν και μέλος του ZNAV, δεν γνωστοποίησε την πρόθεσή της να υποβάλει προσφορά για το έργο στο Kerkrade ούτε και παρέστη στη συνέλευση της 3ης Μαΐου 1977. Αφού η Peters άρχισε τις εργασίες, το ZNAV αξίωσε από αυτή τα ανωτέρω ποσά· η Peters όμως αμφισβήτησε ρητά ότι έχει τέτοια υποχρέωση και αρνήθηκε να καταβάλει στο ZNAV τα οφειλόμενα ποσά που καθορίστηκαν κατ' εφαρμογή των διατάξεων του «οδηγού».

6) Η διαδικασία ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων

Με δικόγραφο της 12ης Μαΐου 1978, το ZNAV ενήγαγε την Peters ενώπιον του Arrondissementsrechtbank 's-Hertogenbosch, δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου είναι εγκατεστημένη η έδρα της διοικήσεως του ZNAV.

Η Peters παρέστη αποκλειστικά και μόνο για να αμφισβητήσει την αρμοδιότητα του δικαστηρίου αυτού με την αιτιολογία ότι αφού είχε την έδρα της στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, δεν μπορούσε, δυνάμει του άρθρου 2 της συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση των αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, να εναχθεί ενώπιον ολλανδικού δικαστηρίου.

Πάντως, με απόφαση της 2ας Μαρτίου 1979, το Arrondissementsrechtbank 's-Hertogenbosch απέρριψε την ένσταση αναρμοδιότητας που προέβαλε η Peters, κρίνοντας ότι η διαφορά είναι διαφορά εκ συμβάσεως και συνεπώς υπάγεται στην αρμοδιότητά του δυνάμει του άρθρου 5, περίπτωση 1, της συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968, το οποίο ορίζει:

«Πρόσωπο που έχει την κατοικία του στο έδαφος συμβαλλομένου κράτους μπορεί να εναχθεί σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος:

1. ως προς διαφορές εκ συμβάσεως, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου εκπληρώθηκε ή οφείλει να εκπληρωθεί η παροχή·

2. ...»

Κατά της αποφάσεως αυτής η Peters άσκησε έφεση ενώπιον του Gerechtshof 's-Hertogenbosch, το οποίο όμως, με από-

φαση της 7ης Μαΐου 1980, επικύρωσε την απόφαση της 2ας Μαρτίου 1979, δεχόμενο, μεταξύ άλλων, στις σκέψεις 7 και 9, ότι:

Σκέψη 7: «Η υποχρέωση της Peters να καταβάλει τα ποσά που της ζητούνται στη διαδικασία επί της ουσίας πρέπει να θεωρηθεί ως ενοχή εκ συμβάσεως κατά την έννοια της συμβάσεως. Πράγματι, η υποχρέωση αυτή απορρέει από τη σχέση μεταξύ μέλους και σωματείου, η οποία δημιουργήθηκε μεταξύ της Peters και του ZNAV με την είσοδο της Peters ως μέλους στο σωματείο αυτό. Η είσοδος αυτή αποτελεί σύμβαση, η οποία στηρίζεται στη σύμπτωση των δουλήσεων των δύο συμβαλλομένων και από την οποία απορρέει για τους συμβαλλομένους ένα σύνολο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.»

Σκέψη 9: «Κατά συνέπεια, ορθώς έκρινε το Arrondissementsrechtbank ότι η υποτιθεμένη υποχρέωση καταβολής των αποζημιώσεων και εισφορών λογίζεται ως ενοχή εκ συμβάσεως.»

Η Peters άσκησε αναίρεση κατά της απόφασης αυτής του Gerechshof, προσβάλλοντας το χαρακτηρισμό που έδωσε το δικαστήριο αυτό, ως προς τη φύση της έννομης σχέσης μεταξύ της Peters και του ZNAV.

Για να εκτιμήσει το δάσμιμο του λόγου αυτού, το Hoge Raad, με απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 1982, ανέβαλε την εκδίκαση της υποθέσεως και έκρινε αναγκαίο να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο ερώτημα:

«Το άρθρο 5, περίπτωση 1, της συμβάσεως έχει εφαρμογή στις αξιώσεις που έχει κατά μέλους της ένωση προσώπων, που έχει τη νομική προσωπικότητα, και οι οποίες αφορούν την καταβολή χρηματικού ποσού και απορρέουν από τη σχέση ενώσεως και μέλους που υφίσταται μεταξύ των διαδίκων, όταν η σχέση αυτή είναι συνέπεια της προσχωρήσεως του διαδίκου ο οποίος καλείται να συμμορφωθεί στην ένωση αυτή με δικαιοπραξία που καταρτίζεται προς το σκοπό αυτό; Μήπως πρέπει ως προς αυτό

να γίνει διάκριση μεταξύ της περιπτώσεως κατά την οποία οι υποχρεώσεις απορρέουν απευθείας από την προσχώρηση και της περιπτώσεως κατά την οποία απορρέουν από την προσχώρηση σε συνδυασμό με μία ή περισσότερες αποφάσεις οργάνων της ενώσεως;»

B — Η έγγραφη διαδικασία

Η αίτηση του Hoge Raad περί εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως περιήλθε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 21 Ιανουαρίου 1982.

Σύμφωνα με το άρθρο 20 του Πρωτοκόλλου περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις η εταιρεία Martin Peters, εκπροσωπούμενη από τον H. J. Bronkhorst, δικηγόρο παρά τω Hoge Raad των Κάτω Χωρών· το ZNAV, εκπροσωπούμενο από τον E. Korthals Altes, δικηγόρο Χάγης· η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον δρ. E. Zimmermann, νομικό σύμβουλο της Επιτροπής, επικουρούμενο από τον W. J. L. Calkoen, δικηγόρο Ρότερνταμ· η κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, εκπροσωπούμενη από τον δρ. C. Böhmer· και η κυβέρνηση της Ιταλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενη από τον Oscar Fiumara, avvocato dello Stato.

Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή και μετ' ακρόαση του γενικού εισαγγελέα, το Δικαστήριο, σύμφωνα με το άρθρο 45 του κανονισμού διαδικασίας, διέταξε τη διεξαγωγή των εξής αποδείξεων:

1. Το Zuid Nederlandse Aannemers Vereniging καλείται να καταθέσει, πριν από τις 15 Δεκεμβρίου 1982 τα ακόλουθα έγγραφα:
 - το καταστατικό του σωματείου ZNAV·
 - τον «οδηγό», αναφέροντας και την ημερομηνία που έχει εκδοθεί·
 - την ημερομηνία εισόδου της εταιρείας Peters στο σωματείο ZNAV.

2. Η Martin Peters Bauunternehmung GmbH καλείται να απαντήσει εγγράφως, πριν από τις 15 Δεκεμβρίου 1982, στο ερώτημα πότε της γνωστοποιήθηκε ή πότε έλαβε γνώση του «οδηγού»
3. Το Zuid Nederlandse Aannemers Vereniging καλείται να καταθέσει, πριν από τις 15 Δεκεμβρίου 1982, αντίγραφο του τιμολογίου που απέστειλε στην εταιρεία Martin Peters για την είσπραξη των ποσών, τα οποία ισχυρίζεται ότι του οφείλονται.

II — Γραπτές παρατηρήσεις που κατατέθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου

A — Παρατηρήσεις της ανααιρεσιούσας

Η εταιρεία Martin Peters παρατηρεί προκαταρκτικά ότι μεταξύ των διαφόρων εθνικών νομικών συστημάτων της Κοινότητας υφίσταται διαφορά απόψεων ως προς τη νομική φύση της ενώσεως προσώπων.

Σε ορισμένα νομικά συστήματα, στα οποία πρέπει να περιληφθούν το γαλλικό, το ιταλικό και το βελγικό σύστημα, επικρατεί η «συμβατική θεωρία», κατά την οποία υποστηρίζεται ότι η ένωση προσώπων είναι σύμβαση που καταρτίζεται μεταξύ των ιδρυτικών μελών της και υλοποιείται με το καταστατικό της, το οποίο από νομικής απόψεως εξομοιώνεται προς σύμβαση. Κατά την άποψη αυτή, η είσοδος νέου μέλους στην ένωση προσώπων που έχει ήδη συσταθεί γεννά επίσης μία συμβατική σχέση και οι αποφάσεις που λαμβάνονται από την ένωση λογίζονται ως αποτέλεσμα της ιδρυτικής συμβάσεως.

Σε άλλα νομικά συστήματα, και ιδίως στο γερμανικό και στο ολλανδικό, επικρατεί αντίθετα η «οργανική θεωρία», κατά την οποία το σωματείο, είναι ιδιόζυσα νομική έννοια δημιουργούμενη με μία «sui generis» δικαιοπραξία: μία συλλογική δήλωση βουλήσεως που αποσκοπεί στη δημιουργία σχέ-

σεως συνεργασίας. Κατά τη θεωρία αυτή, το καταστατικό έχει την ισχύ του «εξ αντικειμένου δικαίου» για τα μέλη και οι αποφάσεις που λαμβάνονται κατ' εφαρμογή του αποτελούν δικαιοπραξίες που δεν στηρίζονται στην αρχή της αμοιβαίας συμφωνίας, αλλά στην «αρχή της πλειοψηφίας». Στο πλαίσιο του συστήματος αυτού, το σωματείο, που έχει νομική προσωπικότητα, συμμετέχει, άμεσα και ανεξάρτητα από τα μέλη του, στις έννομες σχέσεις.

Ως προς την ερμηνεία των διατάξεων της συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968, η εταιρεία Peters προβάλλει ότι το Δικαστήριο έχει χρησιμοποιήσει εναλλακτικώς δύο μεθόδους: αφενός μεν, τη μέθοδο της αυτόνομης ερμηνείας, και αφετέρου, τη μέθοδο ερμηνείας με παραπομπή στο εθνικό νομικό σύστημα το οποίο έχει εφαρμογή στην έννομη σχέση που αποτελεί το αντικείμενο της διαφοράς ενώπιον του επιληφθέντος δικαστηρίου ενός συμβαλλόμενου κράτους, μέθοδο ερμηνείας που αποκαλείται επίσης ερμηνεία κατά τη «lex causae». Η Peters υποστηρίζει ότι, όποια από τις δύο αυτές μεθόδους και αν εφαρμοστεί τελικά, η ερμηνεία που πρέπει να δοθεί εν προκειμένω στο άρθρο 5, περίπτωση 1, της συμβάσεως οδηγεί στον αποκλεισμό του ζητήματος που αποτελεί το αντικείμενο της κύριας δίκης από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου αυτού της συμβάσεως.

1. Η μέθοδος ερμηνείας που στηρίζεται στον αυτόνομο χαρακτήρα της συμβάσεως έχει εφαρμοστεί συχνότερα από το Δικαστήριο (πχ. στην απόφαση της 14ης Οκτωβρίου 1976, LTU Lufttransportunternehmen GmbH & Co. KG, 29/76, Jurispr. σ. 1541). Η μέθοδος αυτή οδηγεί στην ανάλυση της ερμηνευόμενης διατάξεως με γνώμονα τους σκοπούς που επιδιώκει και το σύστημα που καθιερώνει η σύμβαση, βάσει των νομικών εννοιών που προσιδιάζουν στη σύμβαση αυτή καθαυτή.

Από τη σκοπιά αυτή, οι κανόνες άμεσης αρμοδιότητας που φέτει το άρθρο 5 της συμβάσεως — σκοπός του οποίου είναι να προσθέσει ορισμένους κανόνες αρμο-

διότητας στους γενικούς κανόνες του άρθρου 2 — στηρίζονται στη σκέψη ότι υφίσταται άμεσος σύνδεσμος μεταξύ της διαφοράς και του δικαστή που καλείται να την επιλύσει, και πρέπει κατά την εταιρεία Peters να ερμηνεύονται στενά, έτσι ώστε, όπως τόνισε το Δικαστήριο στις σκέψεις 9 και 10 της απόφασής της της 6ης Οκτωβρίου 1976 (De Bloos, 14/76, Jurispr. σ. 1508), να αποτραπεί το ενδεχόμενο μέσω μιας διασταλτικής ερμηνείας του άρθρου 5, να καταστούν δυνάμει της διατάξεως αυτής, αρμόδια για την ίδια έννομη σχέση μεταξύ των διαδίκων περισσότερα δικαστήρια.

Αυτή η στενή ερμηνεία επιβεβαιώνεται, κατά την εταιρεία Peters, από την έκθεση Jenard¹, στην οποία τονίζεται ότι οι συντάκτες της συμβάσεως, λόγω της ανάγκης να βρεθεί συμβιβαστική λύση μεταξύ τελείως διαφορετικών εθνικών νομικών συστημάτων, θέλησαν να ορίσουν ως μόνο αρμόδιο δικαστήριο για τις διαφορές εκ συμβάσεως το «συγκεκριμένο δικαστήριο του τόπου εκπληρώσεως της παροχής», όπως αυτός ορίζεται από το γερμανικό δίκαιο (άρθρο 29 του γερμανικού κώδικα πολιτικής δικονομίας).

Εντούτοις, η εταιρεία Peters φρονεί ότι αυτή η διάταξη για την αρμοδιότητα δεν εκτείνεται στις ενοχές που απορρέουν από την ιδιότητα του μέλους σωματείου. Πράγματι, οι ενοχές αυτές δεν πηγάζουν από συμφωνία μεταξύ του σωματείου και των μελών του, τα μέλη δεν έχουν, κατά γενικό κανόνα, την εξουσία να επηρεάζουν ως άτομα τις λαμβανόμενες αποφάσεις, και επιπλέον οι αποφάσεις αυτές πρόκειται, τις περισσότερες φορές, να εφαρμοστούν σε αόριστο αριθμό προσώπων, τα οποία δεν έχουν κατ' ανάγκη συμμετάσχει στη λήψη των αποφάσεων αυτών.

Η εταιρεία Peters υποστηρίζει ότι η ανάλυση αυτή επιβεβαιώνεται από το περιεχόμενο άλλων συμβάσεων που έχουν συναφθεί στο πλαίσιο του άρθρου 220 της συνθήκης ΕΟΚ, και ιδίως από το άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο ε, της συμβάσεως για το εφαρμοστέο δίκαιο στις ενοχές εκ συμβάσεως, η οποία έχει υπογραφεί στη Ρώμη στις 19 Ιουνίου 1980· κατά το άρθρο αυτό, εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της εν λόγω συμβάσεως τα «ζητήματα που ανάγονται στο δίκαιο των εταιρειών, των σωματείων και λοιπών νομικών προσώπων, όπως είναι η σύσταση, η ικανότητα δικαίου, η εσωτερική λειτουργία και η λύση των εταιρειών, των σωματείων και λοιπών νομικών προσώπων . . .».

Η διαφορά απόψεων μεταξύ των διαφόρων εθνικών δικαίων, ως προς τη νομική φύση του σωματείου είναι ο λόγος για τον οποίο έχει περιληφθεί στη σύμβαση η διάταξη αυτή και γενικότερα ο λόγος για τον οποίο εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 5, περίπτωση 1, της συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 οι διαφορές οι σχετικές με την εκπλήρωση υποχρεώσεων που απορρέουν από την ιδιότητα του μέλους σωματείου.

Αυτή η ερμηνεία του άρθρου 5, παράγραφος 1, της συμβάσεως δικαιολογείται τόσο από την έλλειψη κοινής έννοιας στις εθνικές έννομες τάξεις ως προς τη φύση της σχέσης μεταξύ του μέλους και του σωματείου, όσο και από την ανάγκη να διατηρείται ένας όσο το δυνατό στενότερος παραλληλισμός μεταξύ του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 5, περίπτωση 1, της συμβάσεως του 1968 και του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 1 της συμβάσεως του 1980.

2. Αντίθετα, αν το Δικαστήριο επιλέξει, για ν' απαντήσει στο ερώτημα του παραπέμπος δικαστηρίου, τη μέθοδο ερμηνείας βάσει της «lex causae», το ζήτημα αν η έννομη σχέση που αποτελεί το αντικεί-

1 — Έκθεση P. Jenard για τη σύμβαση της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 — PB C 59, σ. 1, της 5ης Μαρτίου 1979.

μενο της κύριας δίκης έχει ή όχι συμβατικό χαρακτήρα πρέπει να κριθεί βάσει του εφαρμοστέου στην επίδικη έννομη σχέση δικαίου, εν προκειμένω του ολλανδικού δικαίου. Αλλά, όπως έχει ήδη τονιστεί, αυτή η έννομη τάξη ακολουθεί, κατά την εταιρεία Peters, την οργανική θεωρία όσον αφορά το σωματείο, η οποία οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι υποχρεώσεις που γεννώνται από την απόφαση ενός σωματείου δεν εμπίπτουν στην έννοια των «διαφορών εκ συμβάσεως» κατά την έννοια του άρθρου 5, περίπτωση 1, της συμβάσεως.

Για τους λόγους αυτούς, και οποιαδήποτε κι αν είναι η μέθοδος ερμηνείας που υιοθετεί το Δικαστήριο για την εν λόγω διάταξη της συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968, η εταιρεία Peters διατυπώνει την άποψη ότι η απάντηση στο ερώτημα του παραπέμποντος δικαστηρίου είναι:

— είτε ότι:

«Το άρθρο 5, περίπτωση 1, της συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση των αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις δεν εφαρμόζεται στις αξιώσεις που έχει κατά μέλους της μία ένωση προσώπων, αποτελούσα νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, και οι οποίες αφορούν την καταβολή χρηματικού ποσού και απορρέουν από τη σχέση ενώσεως και μέλους που υφίσταται μεταξύ των διαδίκων, όταν η σχέση αυτή είναι συνέπεια της εισόδου του εναγομένου ως μέλους στην ένωση αυτή με δικαιοπραξία που καταρτίζεται προς το σκοπό αυτό. Δεν πρέπει να γίνει ως προς αυτό διάκριση ανάλογα με το αν οι εν λόγω υποχρεώσεις, απορρέουν απευθείας από την είσοδο ή απορρέουν απ' αυτή σε συνδυασμό με μία ή περισσότερες αποφάσεις των οργάνων της ενώσεως.»

— είτε ότι το ερώτημα που έθεσε το παραπέμπον δικαστήριο:

«πρέπει να επιλυθεί σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο που διέπει το νομικό πρόσωπο».

B — Παρατηρήσεις του αναρρεσιδλήτου

Το ZNAV υπενθυμίζει, κατά πρώτο, αφενός, ότι η εν λόγω υποχρέωση που αμφισβητείται στην κύρια δίκη πρέπει να εκτελεστεί στις Κάτω Χώρες και, αφετέρου, ότι το εφαρμοστέο ουσιαστικό δίκαιο στην υπόθεση για την οποία έχει επιληφθεί το παραπέμπον δικαστήριο είναι το ολλανδικό δίκαιο τόσο λόγω της σιωπηρής επιλογής ως προς το εφαρμοστέο δίκαιο που έκαναν τα μέρη κατά την είσοδο της Peters στο ZNAV, όσο και λόγω του άγραφου κανόνα του ολλανδικού ιδιωτικού διεθνούς δικαίου σύμφωνα με το οποίο οι σχέσεις μεταξύ ολλανδικού σωματείου και ενός από τα μέλη του — οποιαδήποτε κι αν είναι η πραγματική ιθαγένεια ή η πραγματική του εγκατάσταση — διέπονται από το ολλανδικό δίκαιο.

Με την ευκαιρία αυτή, το ZNAV τονίζει ότι, δυνάμει του άρθρου 1429, παράγραφος 2, του ολλανδικού αστικού κώδικα, η παροχή καταβάλλεται, εκτός αν υπάρχει αντίθετη συμφωνία μεταξύ των μερών στον τόπο, όπου ο δανειστής έχει την κατοικία του, στη συγκεκριμένη περίπτωση το ZNAV, του οποίου η έδρα ευρίσκεται στην περιφέρεια του Arrondissementsrechtbank 's-Hertogenbosch.

Ως προς την απάντηση που πρέπει να δοθεί στο ερώτημα του παραπέμποντος δικαστηρίου, το ZNAV, αναφέρει ότι το Δικαστήριο ερμήνευσε το άρθρο 5, περίπτωση 1, της συμβάσεως αναφερόμενο σε περισσότερες μεθόδους, είτε στη μέθοδο της «lex causae» δεχόμενο, με την απόφασή του της 6ης Οκτωβρίου 1976 (Industrie Tessili Italiana Como, 12/76, Jurispr. σ. 1473), ότι η έκφραση «τόπος παροχής» περιέχει παραπομπή στο εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο είτε στη μέθοδο της «αυτόνομης ερμηνείας», δεχόμενο, με την απόφασή του της 6ης Οκτωβρίου 1976 (A. De Bloos, Sprl, 14/76, Jurispr. σ. 1497), ότι η έννοια «παροχή» που

αναφέρεται στο ίδιο άρθρο έπρεπε να ερμηνευτεί κατά τρόπο αυτόνομο και αρμόζοντα με τη σύμβαση.

1. Στην περίπτωση που το Δικαστήριο δέχεται την «αυτόνομη μέθοδο» για την ερμηνεία της έννοιας «διαφορές εκ συμβάσεως» κατά την έννοια του άρθρου 5, περίπτωση 1, της συμβάσεως, το ZNAV υποστηρίζει ότι εφόσον δεν υπάρχουν χρήσιμες ενδείξεις που παρέχονται από τους ίδιους τους όρους αυτής της διατάξεως, πρέπει να γίνει αναφορά στα σχόλια επί της συμβάσεως που περιέχονται στην έκθεση Jenard και να διερευνηθεί αν μία κοινή αντίληψη για την ιδιότητα του μέλους σωματείου μπορεί να προέλθει από μια συγκριτική μελέτη των διαφόρων εθνικών δικαίων της Κοινότητας.

Από τη μελέτη της εκθέσεως Jenard συνάγεται ότι η περίπτωση 1 του άρθρου 5 καθιερώνει ενδιάμεση λύση μεταξύ των διαφόρων εθνικών νομικών συστημάτων, προφανώς εμπνεόμενη από το γερμανικό δίκαιο όσον αφορά τον κανόνα αρμοδιότητας που καθορίζεται κατά τα ανωτέρω — δικαστήριο του τόπου εκπληρώσεως της παροχής — αλλά χωρίς να είναι δυνατό να ληφθεί ότι η έννοια «διαφορές εκ συμβάσεως» κατά την έννοια της διατάξεως αυτής εμπνέεται, επίσης, κατευθείαν από τις αντιλήψεις αυτής της έννομης τάξης.

Εν πάση περιπτώσει, η αναφορά στο γερμανικό δίκαιο για τον καθορισμό αυτής της έννοιας «διαφορές» ή «έννομη σχέση εκ συμβάσεως» οδηγεί σε ευρεία ερμηνεία. Πράγματι, κατά το ZNAV, το άρθρο 29 του γερμανικού κώδικα πολιτικής δικονομίας θεωρεί ως «ενοχή εκ συμβάσεως» όλες τις συμβατικές υποχρεώσεις στις οποίες περιλαμβάνονται και εκείνες που δεν υπάγονται στο ενοχικό δίκαιο, όπως οι συμβάσεις οικογενειακού δικαίου, οι δικονομικές συμβάσεις ή οι συμβάσεις δημοσίου δικαίου. Εξάλλου, πρέπει να τονιστεί ότι κατά τους όρους του άρθρου 22 του ίδιου κώδικα, το δικαστήριο που είναι αρμόδιο για να επιληφθεί μιας διαφοράς που αφορά

την καταβολή απαιτήσεως, που έχει ένα σωματείο απέναντι σε ένα από τα μέλη του, είναι το δικαστήριο του τόπου, όπου έχει την έδρα του το σωματείο.

Για το λόγο αυτόν, αν και η έκθεση Jenard δεν αναφέρεται σαφώς στις «διαφορές εκ συμβάσεως» με την έννοια της διατάξεως αυτής, επιτρέπεται να ληφθεί ότι το γερμανικό δίκαιο δεν αντιτίθεται στην εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 5, περίπτωση 1, της συμβάσεως στην περίπτωση διαφοράς που αφορά την καταβολή απαιτήσεως που πηγάζει από την ιδιότητα μέλους σωματείου.

Το ZNAV υποστηρίζει, εξάλλου, ότι η ανάλυση αυτή επιβεβαιώνεται από τον τίτλο του άρθρου 1, παράγραφος 2, στοιχείο ε, της συμβάσεως για το εφαρμοστέο δίκαιο στις ενοχές εκ συμβάσεως που έχει υπογραφεί στη Ρώμη στις 19 Ιουλίου 1980. Η διάταξη αυτή πράγματι έχει ως αντικείμενο να θεσπίσει κανόνα που εισάγει ρητή εξαίρεση για «... ζητήματα που ανάγονται στο δίκαιο των εταιρειών, των σωματείων και λοιπών νομικών προσώπων, όπως είναι η σύσταση, η ικανότητα δικαίου, η εσωτερική λειτουργία και η λύση των εταιρειών, των σωματείων και λοιπών νομικών προσώπων ...» Κατά συνέπεια, επιτρέπεται να συναχθεί το συμπέρασμα ότι αν δεν υπήρχε η εξαίρεση αυτή, τα θέματα αυτά θα μπορούσαν να υπαχθούν στο πεδίο εφαρμογής της συμβάσεως αυτής και θα μπορούσαν να θεωρηθούν ότι υπάγονται στο δίκαιο των συμβάσεως κατά το πνεύμα των συντακτών της συμβάσεως αυτής.

Το ZNAV προτείνει, τέλος, ότι η ανάλυση αυτή δεν μπορεί να αμφισβητηθεί από μία συγκριτική μελέτη των διαφόρων εννόμων τάξεων της Κοινότητας. Πράγματι, μια τέτοια μελέτη μπορεί να αποδείξει ότι τα εθνικά δίκαια διχάζονται, ως προς τη νομική φύση του σωματείου και της σχέσεως που συνδέει το μέλος με το σωματείο αυτό, αποδεχόμενα δύο θεωρίες, «την οργανική» και «τη συμβατική», οι οποίες έχουν, εξάλλου, πάρα πολλές παραλλαγές.

Από το γεγονός αυτό είναι αδύνατο να συναχθεί μία θεωρία κοινή για τα δίκαια των κρατών μελών η οποία μπορεί να επιβάλλει σαφώς μια ερμηνεία της έννοιας «διαφορές εκ συμβάσεως» υπό την έννοια της συμβάσεως όσον αφορά την ενδεχόμενη εφαρμογή της κατά την εκπλήρωση παροχής που απορρέει από την ιδιότητα μέλους σωματείου.

Επί πλέον, η συζήτηση για τις διάφορες θεωρίες που αναφέρονται στη νομική φύση του σωματείου και στην ιδιότητα του μέλους είναι πολύ θεωρητική και αντιμετώπιζεται από μία γωνία διαφορετική από εκείνη που αναφέρεται στον καθορισμό του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 5, περίπτωση 1, της συμβάσεως, έτσι ώστε το ζήτημα αυτό δεν μπορεί να είναι αποφασιστικό, κατά την άποψη του ZNAV, για την απάντηση που πρέπει να δοθεί στο παραπέμπον δικαστήριο.

2. Στην περίπτωση που το Δικαστήριο αποδέχεται τη μέθοδο ερμηνείας σύμφωνα με τη «lex causae», θα πρέπει, σύμφωνα με το ZNAV, να εφαρμοστεί στη συγκεκριμένη περίπτωση, το ολλανδικό δίκαιο.

Τέλος, το ZNAV φθάνει στο συμπέρασμα, αφενός, ότι το πρώτο τμήμα του ερωτήματος που έχει τεθεί από το Hoge Raad απαιτεί καταφατική απάντηση, υπό την έννοια ότι ο όρος «διαφορές εκ συμβάσεων» που αναφέρεται στο άρθρο 5, περίπτωση 1, της συμβάσεως των Βρυξελλών της 7ης Σεπτεμβρίου 1968 έχει εφαρμογή στις αξιώσεις που έχει κατά μέλους του ένα σωματείο και, αφετέρου, ότι το δεύτερο τμήμα του ερωτήματος αυτού απαιτεί αρνητική απάντηση, υπό την έννοια ότι για την απάντηση στο ερώτημα που έθεσε το παραπέμπον δικαστήριο, παρέλκει να γίνει διάκριση βάσει του αν η εν λόγω υποχρέωση απορρέει απευθείας ή όχι από την είσοδο του μέλους που είναι οφειλέτης του σωματείου.

Γ' — Παρατηρήσεις της Επιτροπής

Αφού επιχείρησε να υπενθυμίσει τα περιστατικά που έδωσαν αφορμή για τη δια-

φορά στην κύρια δίκη, η Επιτροπή παρατηρεί ότι, σύμφωνα με την έκθεση Jenard οι διατάξεις της συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 έχουν ως αντικείμενο την προώθηση της ελεύθερης κυκλοφορίας των δικαστικών αποφάσεων μέσα στην Κοινότητα μέσω της θεσπίσεως κανόνων για την αρμοδιότητα που να είναι κοινοί σε όλα τα κράτη μέλη.

Γι' αυτό η Επιτροπή θεωρεί ότι οι διατάξεις της συμβάσεως αυτής και ιδίως οι διατάξεις που θέτουν κανόνες για την αρμοδιότητα, πρέπει να ερμηνευτούν κατά αυτόνομο τρόπο, σε σχέση με τους στόχους της συμβάσεως, για να παρασχεθούν εγγύα μεγαλύτερης ασφάλειας του δικαίου μέσω σαφούς και ενιαίας ερμηνείας για όλα τα κράτη μέλη της Κοινότητας και για να επιτραπεί στο δικαστή που έχει επιληφθεί να καθορίσει αν είναι πράγματι αρμόδιος χωρίς να πρέπει να μελετήσει εμβαθύνοντας πολύ τις ουσιαστικές πλευρές της υποθέσεως. Η Επιτροπή τονίζει, εξάλλου, ότι το Δικαστήριο έχει, με τη μεταγενέστερη από την απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 1976 νομολογία του (Industrie Tessili Italiana Como, 12/76, Jurispr. σ. 1473), πάντοτε χρησιμοποιήσει τη μέθοδο αυτή.

Για την υποστήριξη αυτής της μεθόδου ερμηνείας, η Επιτροπή προβάλλει εξάλλου την ύπαρξη διαφορών των εθνικών νομικών συστημάτων και της θεωρίας ως προς τη νομική φύση του σωματείου και την ιδιότητα μέλους σωματείου. Οι εθνικές έννομες τάξεις διακρίνονται σε εκείνες που ακολουθούν τη «συμβατική» θεωρία — σύμφωνα με την οποία οι υποχρεώσεις των μελών σωματείου απορρέουν από σύμβαση, αν και ορισμένες υποχρεώσεις μπορούν, ενδεχόμενα, να γεννηθούν χωρίς την ελεύθερη βούληση ενός μέλους (ισχύουσα θεωρία στη Γαλλία, Ιταλία, Βέλγιο, Ηνωμένο Βασίλειο και Δανία) — και εκείνες που ακολουθούν την «οργανική» θεωρία — σύμφωνα με την οποία οι υποχρεώσεις αυτές απορρέουν όχι μόνο από την είσοδο του μέλους αλλά επίσης και από το καταστατικό, έτσι ώστε η ιδιότητα του

μέλους πρέπει να θεωρηθεί ως «σχέση ειδικού χαρακτήρα» ή ακόμη «κοινωνικο-νομική σύμβαση» («Sozialrechtlicher Vertrag») (θεωρία που ισχύει στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και στις Κάτω Χώρες).

Πάντως, κατά την Επιτροπή, η αντίθεση μεταξύ αυτών των δύο θεωριών δεν έχει, στην προκειμένη περίπτωση, παρά λίγη μόνο σημασία, διότι, ως προς τους κανόνες αρμοδιότητας, το άρθρο 22 του γερμανικού κώδικα πολιτικής δικονομίας θέτει ειδικό κανόνα για την επίλυση των διαφορών που αναφέρονται στην καταβολή απαιτήσεων, δικαιούχος της οποίας είναι σωματείο, καθιστώντας αρμόδιο το δικαστή του τόπου όπου βρίσκεται η έδρα του σωματείου.

Για το λόγο αυτόν η Επιτροπή υποστηρίζει ότι δεν πρέπει να δοθεί πάρα πολύ μεγάλη σημασία στη διαφορά απόψεων μεταξύ των διαφόρων εθνικών δικαίων ως προς τη νομική φύση του σωματείου, διότι η συζήτηση των συγγραφέων για το θέμα δεν είχε ως αντικείμενο να διευκρινίσει ζητήματα αρμοδιότητας, αλλά έγινε προς το σκοπό να επιλυθεί το ζήτημα αν οι γενικοί κανόνες του δικαίου των συμβάσεων έχουν εφαρμογή στις διαφορές όπου αμφισβητείται η σχέση που υπάρχει μεταξύ ενός σωματείου και του μέλους του.

Κάτω από αυτές τις προϋποθέσεις, αν ληφθεί υπόψη η αναγκαιότητα αυτόνομης μεθόδου ερμηνείας για την ασφάλεια του δικαίου και τη σαφήνεια, η Επιτροπή προτείνει ότι η απάντηση στο πρώτο τμήμα του ερωτήματος του παραπέμποντος δικαστηρίου είναι ότι το άρθρο 5, περίπτωση 1, της συμβάσεως έχει εφαρμογή για κάθε αξίωση που έχει ένα σωματείο απέναντι σε ένα από τα μέλη του.

Τέλος, προς υποστήριξη της απόψεως αυτής, η Επιτροπή προβάλλει, αφενός, την αναγκαιότητα, προς το συμφέρον της ορθής απονομής της δικαιοσύνης, να αναγνωρισθεί η αρμοδιότητα του δικαστή του τόπου όπου ευρίσκεται η έδρα του σωματείου, ο οποίος είναι επίσης καλύτερα σε θέση να αντιληφθεί το καταστατικό του

σωματείου και τα περιστατικά που αναφέρονται στη σύστασή του και τη λειτουργία του, αφετέρου, την απλότητα ενός τέτοιου διαδικαστικού κανόνα που επιτρέπει στο σωματείο να ενάγει τα μέλη του ενώπιον του ίδιου δικαστηρίου οποιαδήποτε κι αν είναι η διαμονή τους και, τέλος, το γεγονός ότι ούτε η θεωρία ούτε το κείμενο της συμβάσεως δεν αντιτίθενται σε μια τέτοια ερμηνεία.

Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο δεύτερο τμήμα του ερωτήματος που υπέβαλε το Hoge Raad, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι είναι αδιάφορο το αν οι εν λόγω υποχρεώσεις απορρέουν κατευθείαν από την είσοδο του μέλους ή απορρέουν από την είσοδο του μέλους και από μία ή περισσότερες αποφάσεις που έχουν λάβει τα όργανα του σωματείου. Η Επιτροπή στηρίζει την ερμηνεία αυτή στην αναγκαιότητα καθορισμού κοινοτικών κανόνων για την αρμοδιότητα που επιτρέπουν τόσο στο δικαστήριο που έχει επιληφθεί να καθορίσει ευχερώς την αρμοδιότητά του χωρίς να υποχρεώνεται να εξετάσει τις λεπτομέρειες της υποθέσεως που εκκρεμεί ενώπιόν του, όσο και στους διαδικούς, ενώπιον του δικαστηρίου αυτού, να επικαλεστούν τους κανόνες της συμβάσεως μετά την έναρξη της διαδικασίας.

Δ — Παρατηρήσεις της κυβέρνησεως της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας

Η κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας αναφέρει, ευθύνως εξαρχής, ότι οι παρατηρήσεις της περιορίζονται αποκλειστικά στα ερωτήματα που έχει διατυπώσει το Hoge Raad, διότι αμφισβητεί ότι κατά το γερμανικό δίκαιο η αμφισβήτηση που αποτελεί το αντικείμενο της διαφοράς στην κύρια δίκη μπορεί να θεωρηθεί ως υπαγόμενη στο εμπορικό ή το αστικό δίκαιο, εξαιτίας της φύσεως των δραστηριοτήτων του ZNAV και των αρμοδιοτήτων που έχει, προφανώς, υπό τον έλεγχο του ολλανδικού κράτους.

Εν πάση περιπτώσει, η γερμανική κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το άρθρο 5,

περίπτωση 1, της συμβάσεως πρέπει, τόσο λόγω της προελεύσεώς του και των όρων που χρησιμοποιεί η διάταξη αυτή, όσο και λόγω αναγκών πρακτικής φύσεως, να ερμηνευθεί διασταλτικά.

1. Όπως προκύπτει από την έκθεση Jenard, τμήμα Β, υποτιμήμα 2, οι διατάξεις του άρθρου 5, περίπτωση 1, της συμβάσεως εμπνέονται, αφενός, από τους κανόνες διαδικασίας και αρμοδιότητας που έχουν καθοριστεί από τα κράτη μέλη τα οποία, όλα, έχουν αρκετά ευρεία αντίληψη της έννοιας των διαφορών εκ συμβάσεως — (η οποία μπορεί να περιλάβει και άλλες διαφορές που υπάγονται στο ενοχικό δίκαιο) — και, αφετέρου, από τις διεθνείς συμβάσεις που έχουν συναφθεί μεταξύ ορισμένων κρατών μελών της Κοινότητας (συνθήκη Benelux, συμβάσεις μεταξύ Βελγίου, Γαλλίας, Κάτω Χωρών, Ιταλίας) οι οποίες, στο θέμα της αρμοδιότητας, περιέχουν διατάξεις με εκτεταμένο πεδίο εφαρμογής που δεν μπορούν να περιοριστούν στις αξιώσεις που προέρχονται κατευθείαν από σύμβαση.

Για το λόγο αυτόν η κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας υποστηρίζει ότι, αν οι συντάκτες της συμβάσεως ήθελαν να περιορίσουν την έννοια «διαφορές εκ συμβάσεων» στη στενή της σημασία, θα μπορούσαν να εκφράσουν τη βούληση αυτή, είτε στο ίδιο το γράμμα της διατάξεως αυτής είτε στις εργασίες που προηγήθηκαν από τη σύναψή της. Σε παρόμοια περίπτωση, επί πλέον οι σχολιαστές θα είχαν επισημάνει μία τόσο ριζοσπαστική τροποποίηση των αντιλήψεων και των ισχυόντων κανόνων στα διάφορα εθνικά δίκαια, πράγμα το οποίο κατά τη γερμανική κυβέρνηση, δεν έχει συμβεί.

Εν πάση περιπτώσει, «οι αξιόλογες διαφορές» που μπορεί να αποκαλύψει η σύγκριση των διαφόρων γλωσσικών αποδόσεων της συμβάσεως συνηγορούν υπέρ ενός εκτεταμένου πεδίου εφαρμογής του άρθρου 5, παράγραφος 1, και δεν εξαναγκάζουν καθόλου να δοθεί στενή ερμηνεία σύμφωνα

με την οποία η αξίωση πρέπει να πηγάζει κατευθείαν από σύμβαση.

2. Μία διασταλτική ερμηνεία του άρθρου 5, περίπτωση 1, της συμβάσεως στηρίζεται επίσης στην οικονομία των διαφόρων αποκλειστικών αρμοδιοτήτων που προβλέπει το άρθρο αυτό, το οποίο προφανώς έχει θεσπισθεί για να παράσχει έναν κατάλογο όπου περιλαμβάνονται όλες οι σημαντικές περιπτώσεις για τις οποίες, σύμφωνα με τις εμπειρίες στο εθνικό επίπεδο, έχει εμφανιστεί η ανάγκη ενός κανόνα αποκλειστικής αρμοδιότητας. Έτσι, παραδείγματος χάρι, οι συντάκτες της συμβάσεως θέλησαν να διαφοροποιήσουν τις διαφορές εκ συμβάσεων (παράγραφος 1) και εξ' αδικοπραξίας (παράγραφος 3) για να θεσπίσουν για κάθε περίπτωση ειδικό κανόνα αρμοδιότητας.

Η θέσπιση των κανόνων αυτών δεν θα είχε νόημα αν, με συσταλτική ερμηνεία των εν λόγω διατάξεων, ορισμένα στοιχεία μιας περιπτώσεως που εμπίπτουν στους ιδιαίτερους κανόνες αρμοδιότητας αποκλείονταν από το σύστημα που έχει καθοριστεί κατά τα ανωτέρω.

3. Μια ευρεία ερμηνεία της έννοιας «διαφορές εκ συμβάσεως» υπό την έννοια του άρθρου 5, περίπτωση 1, της συμβάσεως μπορεί να δικαιολογηθεί, τέλος, για πρακτικούς λόγους.

Πράγματι, αν και ορισμένες υποχρεώσεις που υπέχει το μέλος ενός σωματείου μπορούν, σε ορισμένα εθνικά νομικά συστήματα, να μη θεωρηθούν ότι υπάγονται κατευθείαν στο δίκαιο των συμβάσεων, εντούτοις σε όλα τα εθνικά δίκαια και, ιδίως στο γερμανικό δίκαιο, η είσοδος στο σωματείο συντελείται με σύμβαση που γεννά δικαιώματα και υποχρεώσεις για τον προσχωρούντα. Δηλώνοντας τη βούλησή του να προσχωρήσει, ο προσχωρών περικλείει με τη δήλωση βούλησεώς του όχι μόνο την αποδοχή του υπάρχοντος καταστατικού αλλά επίσης και την αποδοχή των αποφάσεων που μπορούν να ληφθούν μεταγενέστερα κατ' εφαρμογή του καταστατικού αυτού, από το οποίο δεν μπορεί

να αποδεσμευτεί παρά μόνο με καταγγελία της συμβάσεως προσχωρήσεως.

Για το λόγο αυτόν, φαίνεται αναγκαίο, κατά τη γερμανική κυβέρνηση, να περιληφθούν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 5, περίπτωση 1, της συμβάσεως όλες οι διαφορές μεταξύ του σωματείου και ενός μέλους, διαφορετικά η εφαρμογή της διατάξεως αυτής εξαρτάται από τυχαία περιστατικά, ανάλογα με το αν η εν λόγω υποχρέωση προκύπτει κατευθείαν από το καταστατικό ή συνάγεται από ρητή συμφωνία μεταξύ του μέλους και του σωματείου.

Μία πολύ στενή ερμηνεία της έννοιας «διαφορές εκ συμβάσεως» κατά την έννοια της συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 οδηγεί, συνεπώς, στον πολλαπλασιασμό των αρμοδιοτήτων ανάλογα με τις κατοικίες των διαφόρων μελών του σωματείου, πράγμα που οδηγεί αλλοδαπά δικαστήρια, μερικές φορές πολύ απομακρυσμένα από τη ζώνη δραστηριότητας του σωματείου, να επιλύουν διαφορές σύμφωνα με κανόνες εθνικού δικαίου που μπορούν να διαφέρουν από το ένα κράτος στο άλλο, και καταλήγει, έτσι, σε λύσεις που προσβάλλουν την ίση μεταχείριση μεταξύ των διαφόρων μελών ενός και του αυτού σωματείου.

Για αυτούς τους διαφόρους λόγους, η κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας προτείνει να δοθεί απάντηση στο ερώτημα του Hoge Raad των Κάτω Χωρών κατά τον εξής τρόπο:

«Το άρθρο 5, περίπτωση 1, της συμβάσεως έχει εφαρμογή στις αξιώσεις που έχει κατά μέλους της μία ένωση προσώπων αποτελούσα νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου και οι οποίες αφορούν χρηματικές ενοχές απορρέουσες από τη σχέση ενώσεως και μέλους που υφίσταται μεταξύ των δίδικων, όταν η σχέση αυτή έχει δημιουργηθεί [με δικαιοπραξία που έχει συναφθεί προς το σκοπό αυτό] μεταξύ του μέλους και του σωματείου.

Ως προς αυτό έχει μικρή σημασία το ότι οι εν λόγω υποχρεώσεις απορρέουν απευθείας από τη σύμβαση προσχωρήσεως ή απορρέουν από την προσχώρηση, σε συνδυασμό με μία ή περισσότερες αποφάσεις των οργάνων του σωματείου.»

Ε — Παρατηρήσεις της κυβέρνησεως της Ιταλικής Δημοκρατίας

Η ιταλική κυβέρνηση υποστηρίζει ότι μία συστηματική και συνολική εξέταση του άρθρου 5 της συμβάσεως δείχνει ότι η διάταξη αυτή τείνει να περιλάβει εξ ολοκλήρου το πεδίο του ενοχικού δικαίου (ενοχές εκ συμβάσεων, εξωσυμβατικές, εξ αδικοπραξίας, εξ οιονεί αδικοπραξίας ή εκ του νόμου) για να θεσπίσει, για τις διαφορές που αναφέρονται στο δίκαιο αυτό, ένα σύνολο κανόνων για την αρμοδιότητα που συμπληρώνει τη διάταξη του άρθρου 1 της συμβάσεως.

Συνεπώς, φαίνεται δυνατό να δοθεί στην έκφραση «διαφορές εκ συμβάσεως» της περιπτώσεως 1 του άρθρου 5 η έννοια που είναι «κοινή και γενική» στα διάφορα εθνικά δίκαια, δηλαδή η σημασία της κατά νόμο δικαιοπραξίας που παράγει αστική ενοχή αποτελούσα βάση αγωγής.

Μέσα στο πλαίσιο αυτό, φαίνεται πολύ λίγο ορθό να αναζητείται η πραγματική πηγή της ενοχής, η εκτέλεση της οποίας αποτελεί αντικείμενο της διαφοράς στην κύρια δίκη. Πράγματι, είτε προέρχεται κατευθείαν από την προσχώρηση του μέλους στο σωματείο είτε απορρέει από απόφαση του ZNAV που έχει εκδοθεί σύμφωνα με το καταστατικό του, η ενοχή αυτή πάντοτε έχει συμβατική προέλευση.

Κατά συνέπεια, η ιταλική κυβέρνηση προτείνει να δοθεί καταφατική απάντηση στο πρώτο μέρος του ερωτήματος που έθεσε το παραπέμπον δικαστήριο και αρνητική απάντηση στο δεύτερο μέρος του παραπάνω ερωτήματος.

III — Προφορική διαδικασία

Στη συνεδρίαση της 11ης Ιανουαρίου 1983, το Zuid Nederlandse Aannemers Vereniging, εκπροσωπούμενο από τον E. Korthals Altes, δικηγόρο Χάγης, και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη

από τους Erich Zimmermann και W. J. L. Calkoen, δικηγόρο Ρότερνταμ, ανέπτυξαν προφορικά τις παρατηρήσεις τους.

Ο γενικός εισαγγελέας ανέπτυξε τις προτάσεις του στη συνεδρίαση της 1ης Φεβρουαρίου 1983.

Σκεπτικό

- 1 Με απόφαση της 15ης Ιανουαρίου 1982, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 21 του ίδιου μήνα, το Hoge Raad των Κάτω Χωρών υπέβαλε, δυνάμει του πρωτοκόλλου της 3ης Ιουνίου 1971, για την ερμηνεία από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (στο εξής: η σύμβαση), δύο προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 5, περίπτωση 1, της συμβάσεως.
- 2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του Zuid Nederlandse Aannemers Vereniging (στο εξής: το ZNAV), σωματείου ολλανδικού δικαίου που έχει την καταστατική του έδρα στο Maastricht και την έδρα της διοικήσεώς του στο Heeze (Noord Brabant), και ενός από τα μέλη του, της εταιρείας γερμανικού δικαίου Martin Peters Bauunternehmung GmbH (στο εξής: Peters), εγκατεστημένης στο Aachen, της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, για την είσπραξη ποσών που βαρύνουν την τελευταία, κατ' εφαρμογή εσωτερικού κανόνα που θέσπισαν τα όργανα του σωματείου και είναι δεσμευτικός για τα μέλη του.
- 3 Το Arrondissementsrechtbank του 's-Hertogenbosch, ενώπιον του οποίου άσκησε αγωγή το ZNAV, ατέρριψε την ένσταση αναρμοδιότητας που προέβαλε ο Peters. Εστήριξε την αρμοδιότητά του στο ότι, κατά τη γνώμη του, η πηγή της διαφοράς ήταν σύμβαση και ότι, επομένως, ήταν αρμόδιο δυνάμει του άρθρου 5, περίπτωση 1, της συμβάσεως, κατά το οποίο ο εναγόμενος, εν προκειμένω η Peters, που έχει την κατοικία του στο έδαφος άλλου συμβαλλόμενου κράτους, μπορεί να εναχθεί, ως προς διαφορές εκ συμβάσεως, ενώπιον του Δικαστηρίου του τόπου όπου εκπληρώθηκε ή οφείλει να εκπληρωθεί η παροχή.

- 4 Το Gerechtshof του 's-Hertogenbosch, ενώπιον του οποίου η Peters άσκησε έφεση, επικύρωσε την πρωτόδικη απόφαση θεωρώντας ότι η υποχρέωση καταβολής του ποσού που αξιώνει το ZNAV από την Peters πρέπει να θεωρηθεί ως συμβατική υπό την έννοια του άρθρου 5, περίπτωση 1, της συμβάσεως.
- 5 Η Peters άσκησε αναίρεση ενώπιον του Hoge Raad των Κάτω Χωρών, αμφισβητώντας το χαρακτηρισμό από το Gerechtshof του 's-Hertogenbosch της φύσεως των σχέσεων της με το ZNAV.
- 6 Το Hoge Raad αποφάσισε, πριν αποφανθεί επί της ουσίας, να υποβάλει στο Δικαστήριο τα δύο ακόλουθα ερωτήματα ως προς την ερμηνεία της συμβάσεως των Βρυξελλών:
- «1) Το άρθρο 5, περίπτωση 1, της συμβάσεως έχει εφαρμογή στις αξιώσεις που έχει κατά μέλους της ένωση προσώπων, αποτελούσα νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου και οι οποίες αφορούν την καταβολή χρηματικού ποσού και απορρέουν από τη σχέση ενάσεως και μέλους που υφίσταται μεταξύ των διαδίκων, όταν η σχέση αυτή είναι συνέπεια της προσχωρήσεως του διαδίκου, ο οποίος καλείται να συμμορφωθεί, στο σωματείο αυτό με δικαιοπραξία που καταρτίζεται προς το σκοπό αυτό;
- 2) Μήπως πρέπει, ως προς αυτό, να γίνει διάκριση μεταξύ της περιπτώσεως κατά την οποία οι εν λόγω ενοχές απορρέουν απευθείας από την προσχώρηση και της περιπτώσεως κατά την οποία απορρέουν από την προσχώρηση σε συνδυασμό με μία ή περισσότερες αποφάσεις οργάνων του σωματείου;»

1. Όσον αφορά το πρώτο ερώτημα

- 7 Το άρθρο 5 της συμβάσεως προβλέπει ειδικές δωσιδικίες των οποίων η επιλογή εξαρτάται από τον ενάγοντα, κατά παρέκκλιση από τον κανόνα γενικής δικαιοδοσίας που ορίζει το άρθρο 2, πρώτη παράγραφος, της συμβάσεως.
- 8 Κατά το άρθρο 5, περίπτωση 1, της συμβάσεως: «πρόσωπο που έχει την κατοικία του στο έδαφος συμβαλλόμενου κράτους μπορεί να εναχθεί σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος: 1. ως προς διαφορές εκ συμβάσεως, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου εκπληρώθηκε ή οφείλει να εκπληρωθεί η παροχή» . . .

- 9 Έτσι, η έννοια της διαφοράς εκ συμβάσεως χρησιμεύει ως κριτήριο για τον προσδιορισμό του πεδίου εφαρμογής ενός από τους κανόνες ειδικής δωσιδικίας που ισχύουν υπέρ του ενάγοντος. Λαμβανομένων υπόψη των στόχων και της γενικής οικονομίας της συμβάσεως, επιβάλλεται, προκειμένου να διασφαλιστεί κατά το μέτρο του δυνατού η ισότητα και η ομοιομορφία των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που απορρέουν από τη σύμβαση για τα συμβαλλόμενα κράτη και τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα, να μην ερμηνευθεί η έννοια αυτή ως απλή παραπομπή στο εσωτερικό δίκαιο του ενός ή του άλλου από τα κράτη για τα οποία πρόκειται.
- 10 Κατά συνέπεια, και όπως άλλωστε έκρινε το Δικαστήριο για ανάλογους λόγους, όσον αφορά τις έννοιες «εκμετάλλευση υποκαταστήματος, πρακτορείου ή κάθε άλλης εγκαταστάσεως» που αναφέρονται στο άρθρο 5, περίπτωση 5, της συμβάσεως (απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 1978, Somafer κατά Saar-Ferngas AG, 33/78, Jurispr. σ. 2183) πρέπει να θεωρηθεί η έννοια της διαφοράς εκ συμβάσεως ως αυτοτελής έννοια που πρέπει να ερμηνευθεί, για την εφαρμογή της συμβάσεως, με αναφορά κυρίως στο σύστημα και στους στόχους της εν λόγω συμβάσεως προκειμένου να διασφαλιστεί η πλήρης αποτελεσματικότητα αυτής.
- 11 Πρέπει να σημειωθεί, από την άποψη αυτή, ότι αν το άρθρο 5 προβλέπει ειδικές δωσιδικίες των οποίων η επιλογή εξαρτάται από τον ενάγοντα, αυτό οφείλεται στην ύπαρξη, σε ορισμένες επακριβώς καθορισμένες περιπτώσεις, ιδιαίτερα στενής σχέσεως μεταξύ της διαφοράς και του δικαστηρίου που μπορεί να κληθεί να επιληφθεί αυτής ενόψει της επωφελούς οργάνωσης της δίκης.
- 12 Με αυτή την προοπτική, ο προσδιορισμός από το άρθρο 5, περίπτωση 1, της συμβάσεως του δικαστηρίου του τόπου όπου εκπληρώθηκε ή οφείλει να εκπληρωθεί μία συμβατική υποχρέωση, εκφράζει τη μέριμνα όπως, λόγω των στενών σχέσεων που δημιουργούνται από μία σύμβαση μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών, το σύνολο των δυσχερειών που ενδέχεται να ανακύψουν επ' ευκαιρία της εκπληρώσεως μιας συμβατικής υποχρεώσεως να μπορούν να φέρονται ενώπιον του ίδιου δικαστηρίου: του δικαστηρίου του τόπου της εν λόγω εκπληρώσεως.
- 13 Φαίνεται, ως προς αυτό, ότι η προσχώρηση σε σωματείο δημιουργεί μεταξύ των μελών του στενές σχέσεις της ίδιας φύσεως όπως οι δημιουργούμενες μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών μιας συμβάσεως, και ότι, περαιτέρω, είναι ορθό να θεωρηθούν ως συμβατικές υποχρεώσεις, για την εφαρμογή του άρθρου 5, περίπτωση 1, της συμβάσεως, οι παροχές στις οποίες αναφέρεται ο παραπέμπων δικαστής.

14 Λόγω του ότι τα εθνικά νομικά συστήματα προσδιορίζουν τις περισσότερες φορές τον τόπο της έδρας του σωματείου ως τόπο εκπληρώσεως των ενοχών που απορρέουν από την πράξη προσχώρησης, η εφαρμογή του άρθρου 5, περίπτωση 1, της συμβάσεως παρουσιάζει, επί πλέον, πρακτικά οφέλη: ο δικαστής του τόπου της έδρας του σωματείου είναι, πράγματι, κατά φυσική συνέπεια ο περισσότερο ικανός να κατανοήσει το καταστατικό, τους κανονισμούς και τις αποφάσεις του σωματείου, καθώς και τις περιστάσεις που αναφέρονται στη γένεση της διαφοράς.

15 Ενδείκνυται, υπό τις συνθήκες αυτές, να δοθεί στο πρώτο υποβληθέν ερώτημα, η απάντηση ότι οι ενοχές που έχουν ως αντικείμενο την καταβολή χρηματικού ποσού και στηρίζονται στη σχέση, που υφίσταται μεταξύ ενός σωματείου και των μελών του, πρέπει να θεωρούνται ως «διαφορές εκ συμβάσεως» υπό την έννοια του άρθρου 5, περίπτωση 1, της συμβάσεως.

2. Όσον αφορά το δεύτερο ερώτημα

16 Ο εθνικός δικαστής ζητεί από το Δικαστήριο να διευκρινίσει αν, για τον καθορισμό του αν η υποχρέωση ενός μέλους έναντι του σωματείου του συγκαταλέγεται στις «διαφορές εκ συμβάσεως» πρέπει να γίνει διάκριση ανάλογα με το αν η εν λόγω υποχρέωση απορρέει απευθείας από την προσχώρηση ή προκύπτει συγχρόνως από την προσχώρηση και από απόφαση οργάνου του σωματείου.

17 Επιβάλλεται να παρατηρηθεί ότι ο πολλαπλασιασμός των δωσιδικιών για τον ίδιο τύπο διαφοράς δεν είναι ικανός να εξυπηρετήσει την ασφάλεια του δικαίου και την αποτελεσματικότητα της δικαστικής προστασίας στο σύνολο των εδαφών που απαρτίζουν την Κοινότητα. Ενδείκνυται, επομένως, να ερμηνεύονται οι διατάξεις της συμβάσεως κατά τέτοιο τρόπο ώστε το επιλαμβανόμενο δικαστήριο να μην υποχρεούται να κηρύσσεται αρμόδιο να αποφανθεί επί ορισμένων αιτημάτων, αλλά αναρμόδιο για ορισμένα άλλα αιτήματα, πολύ συναφή ωστόσο. Ο σεβασμός των στόχων και του πνεύματος της συμβάσεως απαιτεί εξάλλου μια ερμηνεία του άρθρου 5 που να επιτρέπει στον εθνικό δικαστή να αποφαινεται επί της ίδιας αρμοδιότητάς του χωρίς να υποχρεούται να προβαίνει σε έρευνα της υποθέσεως κατ' ουσίαν.

18 Για τους λόγους αυτούς, πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το αν η ένδικη υποχρέωση απορρέει απευθείας από την προσχώρηση ή προκύπτει συγχρόνως από την προσχώρηση και από απόφαση οργάνου του σωματείου δεν έχει επίπτωση επί της εφαρμογής των ορισμών του άρθρου 5, περίπτωση 1, της συμβάσεως σε διαφορά σχετική με την εν λόγω υποχρέωση.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 19 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, η ιταλική κυβέρνηση και η κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, που κατέθεσαν προτάσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης το χαρακτήρα παρεμπιπτοντος, που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Διά ταύτα

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπεβλήθη από το Hoge Raad των Κάτω Χωρών, με απόφαση της 15ης Ιανουαρίου 1982, αποφαινεται:

- 1) Οι ενοχές που έχουν ως αντικείμενο την καταβολή χρηματικού ποσού και απορρέουν από τη σχέση που υφίσταται μεταξύ ενός σωματίου και των μελών του, ανήκουν στις «διαφορές εκ συμβάσεως» υπό την έννοια του άρθρου 5, περίπτωση 1, της συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις.
- 2) Είναι αδιάφορο, ως προς αυτό, αν οι εν λόγω υποχρεώσεις απορρέουν απευθείας από την προσχώρηση ή προκύπτουν συγχρόνως από την προσχώρηση και από μία ή περισσότερες αποφάσεις των οργάνων του σωματίου.

Mertens de Wilmars	O'Keeffe	Everling	
Bosco	Koopmans	Bahlmann	Galmot

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 22 Μαρτίου 1983.

Ο γραμματέας
P. Heim

Ο πρόεδρος
J. Mertens de Wilmars